

ET

ET

ET

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 16.12.2008
KOM(2008) 876 lõplik

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Ühtekuuluvuspoliitika: investeerimine reaalmajandusse

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

Ühtekuuluvuspoliitika: investeerimine reaalmajandusse

1. SISSEJUHATUS

Ülemaailmse finantskriisi ja majanduse jahtumise taustal annab ELi ühtekuuluvuspoliitika olulise panuse Euroopa majanduse taastamise kavasse¹. Ühtekuuluvuspoliitika on ühenduse suurim reaalmajandusse tehtavate investeeringute allikas, millest toetatakse märkimisväärselt avaliku sektori investeeringuid, muu hulgas piirkondliku ja kohaliku tasandi investeeringuid. Ühtekuuluvuspoliitika kui Euroopa solidaarsuse tähtsaima väljenduse eesmärk on aidata Euroopas kõige rohkem abi vajavaid kodanikke. Ajavahemikul 2007–2013 investeeritakse ühtekuuluvuspoliitika raames majanduskasvu edendamiseks ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse suurendamiseks 347 miljardit eurot.

Ühtekuuluvuspoliitika eesmärk on teha arukaid investeeringuid. Üle 65 % kõikidest eraldatud vahenditest ehk 230 miljardit eurot on ette nähtud sihtotstarbeliseks investeerimiseks² liidu majanduskasvu ja tööhõivet käsitleva uuendatud Lissaboni strateegia nelja esmatähtsasse valdkonda: inimesed, ettevõtted, infrastruktuur ja energia ning teadustegevus ja innovatsioon. Ühtekuuluvuspoliitikaga soodustatakse sidusaid arengustrateegiaid ning toetatakse majanduskasvu ja sotsiaalset arengut keskpikal perioodil. Samuti tagatakse sellega stabiilne, turvaline ja sihtotstarbeline rahastamisallikas, mida saab kasutada majanduse taastamise stimuleerimiseks. Selline sihipärasus ja stabiilsus on usalduse suurendamiseks, kindlustunde taastamiseks ja investeeringute hõlbustamiseks ülimalt oluline.

Kuigi majanduslanguse täielik ulatus ei ole veel selge, avaldab see tõenäoliselt laialdast mõju. Mõnes liikmesriigis on töötute arv juba kasvamas ning ettevõtlusnäitajad liiguvad järsult negatiivses suunas. Erinev mõju liikmesriikidele ja piirkondadele kajastub ebaühtlases mõjus üksikisikutele. Majanduslikult raskete aegade mõju tunnetavad enim kõige haavatavamad inimesed, nagu näiteks ühiskonnas tõrjutud või töötud.

Sellisel ajal on avalikul sektoril äärmiselt tähtis roll solidaarsuse tagamisel ja usalduse taastamisel, tehes hädavajalikke avaliku sektori investeeringuid, et kasvatada lühemas perspektiivis sisenõudlust ning anda majandusele keskpikal perioodil jätkusuutlik arengusuund. Siinkohal võib ühtekuuluvuspoliitikal olla oluline roll. Tunnistades, et surve riigieelarvetele aeglustab kavandatud investeerimistempot, tuleks majanduse aegsaks taaselustamiseks kiirendada ühtekuuluvuspoliitika vahendite ja prioriteetide rakendamist ning need vahendid isegi enne tähtaja lõppu kasutusele võtta. Ühtekuuluvuspoliitika programmidel on potentsiaali ja vajalikku paindlikkust, et tagada praegu sihtotstarbelise abi andmine esmatähtsate vajaduste täitmiseks ning kulutuste suurendamiseks suurima kasvupotentsiaaliga valdkondades.

¹ KOM(2008) 800, 26.11.2008, „Euroopa majanduse taastamise kava”.

² KOM(2007) 798, 11.12.2007, „Majanduskasvu ning tööhõivet käsitleva Lissaboni strateegia rakendamine liikmesriikides ja piirkondades ELi ühtekuuluvuspoliitika kaudu ajavahemikus 2007–2013”.

Ühtekuuluvuspoliitika edukuse eeltingimus on makromajanduslik stabiilsus ja struktuurireformid koos asjakohase institutsionaalse raamistikuga. Ajavahemikuks 2007–2013 kavandatud avaliku sektori investeeringud moodustavad kokku keskmiselt ligi 6 % prognoositud SKPst³. Mõnes liikmesriigis ületab ühtekuuluvuspoliitika suhteline panus 50 % kõikidest avaliku sektori investeeringutest. Ühtekuuluvuspoliitika käigus toimuva rahastamise ajastuse asjakohane ümberkorraldamine võib anda lühemas perspektiivis olulise rahalise stiimuli, võimaldades samas jätkuvalt keskenduda liikmesriikide majanduse keskmise pikkusega ja pikaajalisele kasvule.

Liikmesriigid ja piirkonnad, kel õnnestub programmide eesmärgid kiiresti saavutada, suudavad leevendada majanduse jahtumist, eelkõige suuremat toetust saavates lähenemispiirkondades. Kokkulepitud kasvu- ja tööhõiveprioriteetide järgimine kõikide programmide puhul aitab pärast praeguse majandusvabustuse taandumist kiiremini taastuda. Arvestades ühtekuuluvuspoliitika prioriteetide ning ELi valdkondlike tegevuspõhimõtete vastastikust täiendavust, on programmide kiire rakendamine pikaajalist konkurentsivõimet silmas pidades veelgi tähtsam.

Käesoleva Euroopa majanduse taastamise kava toetuseks esitatud teatise eesmärk on rõhutada ühtekuuluvuspoliitika kaudu kavandatud investeeringute tähtsust reaalmajandusele ning sõnastada rida meetmeid, mis pakutakse välja ühtekuuluvuspoliitika raames tehtavate investeeringute kiirendamiseks.

2. ÜHTEKUULUVUSPOLIITIKA RAAMES REAALMAJANDUSSE TEHTAVATE INVESTEERINGUTE KASVAV TÄHTSUS

Praeguses majandusolukorras võib investeeringutega anda lühiajalisi stiimuleid, pöörates samas jätkuvalt tähelepanu reaalmajanduse püsivatele pikaajalistele probleemidele: investeeringud esmatähtsatesse infrastruktuuridesse ja energiavarustusse, ettevõtete tootmisvõimsusesse ja inimkapitali potentsiaali. Keskendumine investeerimise püsivusele on endiselt määrava tähtsusega.

2.1. Inimesed

Taastamiskavas on ette nähtud käivitada suurejooneline Euroopa algatus tööhõive edendamiseks ning soovitatud lihtsustada Euroopa Sotsiaalfondiga seotud kriteeriume ja teha alates 2009. aasta algusest ettemakseid senisest kiiremini. Kui selles kokku lepitakse, saavad liikmesriigid varem kasutada kuni 1,8 miljardit eurot, et tegeleda allpool kirjeldatud lühiajaliste prioriteetidega. Hinnanguliselt võib selle aegsa rahavoo kaudu varem toetust saada ligikaudu 1,5 miljonit töötut.

- Tööturule tagasitoomine ja aktiivne kaasamine turvalise paindlikkuse strateegiate raames. Turvalise paindlikkuse põhiidee on kaitsta pigem tööhõivet ja pikaajalist tööalast konkurentsivõimet kui konkreetseid töökohti. Selle kontseptsiooni põhieesmärgid, st muutustega kohanemine ja töökoha vahetamise hõlbustamine, on praeguses majandusolukorras eriti asjakohased. Mitmes liikmesriigis on juba koostatud turvalise paindlikkuse strateegiaid ning nad kõik on võtnud kohustuse kasutada ühtekuuluvuspoliitikat tööalase konkurentsivõime parandamiseks.

³ Vt peagi ilmutat komisjoni teatist täiendavuse põhimõtte eelhindamise kohta ajavahemikus 2007–2013.

Lepingute paindlikkuse ja tugevama aktiivse tööturupoliitika ühendamise võib anda kiiret poliitilist tagasisidet. Sageli tabab majanduslangus esmalt just kõige ebasoodsamas olukorras olevaid töötajaid ning neil on ka kõige raskem uuesti tööle asuda. Poliitikakujundajad peavad tugevdama aktiivseid ja ennetavaid tööturumeetmeid, et tagada kaitse pikaajalise töötuse eest, pöörates erilist rõhku haavatavatele rühmadele, täpsemalt eakatele või madala kvalifikatsiooniga töötajatele või vähemustele. Euroopa Sotsiaalfond suudab ülemineku lihtsustamiseks kiirelt sekkuda, pakkudes erikoolitust, individuaalset töönõustamist, praktikat ja subsideeritud tööhõivet, aga ka toetust ja väikelaene füüsilisest isikust ettevõtjana töötamiseks ning ettevõtete asutamiseks. Juba praegu on sel viisil töö saamise hõlbustamiseks kasutada 21,7 miljardit eurot, lisaks 10 miljardile eurole, mis on ette nähtud vähem soodsas olukorras olevate inimeste aktiivse kaasamise parandamiseks. Kriisi mõju vähendamiseks ning sotsiaalse kaasamise edendamiseks peaks Euroopa Sotsiaalfondi sekkumine olema suunatud eeskätt vähem soodsas olukorras olevaid isikuid toetavatele meetmetele.

Uue töö leidmine pärast töökoha kaotust sõltub ka kiirest ja kvaliteetsest tööturuteenuste osutamisest. Ühtekuuluvuspoliitika raames toetatakse tööturuasutuste tõhustamist 2,2 miljardi euroga, mis võib lähiajal lisa vajada. Negatiivsete tööhõiveprognooside korral peaksid liikmesriigid veelgi tugevdama oma riiklike tööhõiveametite rolli, kes on olulised osalejad aktiivsete tööturumeetmete otstarbekal suunamisel ning oskuste ja töökohtade paremal kooskõlastamisel.

Tõhus vastus kriisi mõjule tööhõive- ja sotsiaalvaldkonnas ning – suures plaanis – turvalise paindlikkusega seotud tööturureformide tõhus rakendamine on võimalik üksnes tööturu osapoolte aktiivse osalemise korral. Euroopa Sotsiaalfond toetab rahaliselt sotsiaalse dialoogi tugevdamist ja tööturu osapoolte ühismeetmeid.

- Oskuste kooskõlastamine tööturu vajadustega. Oskuste ja vajaduste ebakõla tööturul on enamikus liikmesriikides kasvav probleem ja heitlik finantsolukord suurendab lühemas perspektiivis tööturu tasakaalustamatust. Kuigi kõnealuse valdkonna keskmise pikkusega ja pikaajalisi eesmärke ei tohiks jätta tähelepanuta, on siiski tähtis keskenduda oskuste viivitamatule parandamisele, seda eeskätt tööjõupuuduse all kannatavates sektorites. Uute pädevuste omandamine võib osutuda oluliseks ennetavaks vahendiks, mille abil säilitada ja suurendada tööga kindlustatust ning end töökaotuse eest paremini kaitsta.

Suured jõupingutused oskuste parandamiseks igal kvalifikatsioonitasemel, inimkapitali arendamine ning tõhusad investeeringud haridusse on äärmiselt olulised, et tuua EL taastumise teele, tulla toime demograafiliste muutustega ja saada kasu vähem süsihappegaasiheiteid tekitavale energiatõhusale majandusele üleminekust. Sedastades haridusse tehtavate investeeringute suurt majanduslikku kasu, suurendati inimkapitali arendamisele suunatud Euroopa Sotsiaalfondi vahendeid programmitöö perioodil 2007–2013 ligikaudu 25 miljardi euron. Peale selle on ühtekuuluvuspoliitika raames ette nähtud 13,5 miljardit eurot töötajate, ettevõtete ja ettevõtjate kohanemisvõime parandamiseks, mis hõlmab ka majandusmuutuste ning töökohtade ja oskustega seotud tulevaste vajaduste prognoosimise süsteemide väljatöötamist. Selline tulevaste oskustega seotud vajaduste

prognoosimine on määrava tähtsusega ka majanduslikuks tõusuks valmistumisel. Seda eesmärki aitab saavutada algatus „Uued kutseoskused uute töökohtade jaoks”⁴.

Seepärast julgustatakse liikmesriike:

- investeerima asjaomastesse turvalise paindlikkuse komponentidesse eelkõige töötajate tööturule tagasitoomise tugevdatud kavade kaudu, et tagada töö kaotanud töötajate kiire naasmine tööturule;
- vajaduse korral suunama Euroopa Sotsiaalfondi programmid ümber kriisist enim mõjutatud rühmadele;
- jätkama investeeringuid hariduse kvaliteedi ja üldise oskuste taseme tõstmisesse, eelkõige madala kvalifikatsiooniga ja ebasoodsas olukorras rühmade puhul;
- kasutama ühtekuuluvuspoliitikat, et tõhustada prognoosimismehhanisme ning oskuste vastavusse viimist olemasolevate ja oodatavate vabade töökohtadega.

2.2. Ettevõtted

Elujõuliste uuenduslike ja dünaamiliste ettevõtete toimimise tagamine on ilmselgelt majanduslangusest taastumise võti ning üks praeguse maailmamajanduse suurimaid proovikive. Krediidi kättesaadavuse vähenedes on kõige haavatavamad VKEd. Krediidi üha suurema nappuse algpõhjuseks võib pidada pangandussektori kriisi, kuid veel olulisemana halvendab seda krediidasutuste soov riske vältida. Väiksema nõudluse tulemusel piiravad ettevõtted oma tegevust ja investeerivad vähem eeskätt innovatsiooni, mis põhineb suuresti pikaajalistel mittemateriaalsetel investeeringutel.

- Juurdepäas rahastamisele on loomulikult kõige olulisem praeguses olukorras, kus ettevõtetel, eelkõige alustavatel ettevõtetel ja VKEdel on riskide vältimisele suunatud finantskeskkonnas üha raskem rahastamist leida. Komisjon on aktiivselt toetanud selliste uuendatavate rahastamisvahendite nagu võlgade, omakapitali ja tagatiste kasutamist täiendaval viisil nii konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogrammi kui ka ühtekuuluvuspoliitika elluviimisel. Komisjon ning Euroopa Investeerimisfond algatasid ELi investeeringute juhtimiseks käimasoleval programmitöö perioodil uute ettevõtete loomisele ja VKEde laienemisele suunatud algatuse JEREMIE („Euroopa ühisressursid mikro-, väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele”). Kuna finantskriis piirab avalikke eelarvevahendeid, vajame varasemast enam üleminekut üksnes toetustel põhinevatelt traditsioonilistelt rahastamismudelilt uuendatavatele rahastamisvahenditele.
- Mikrokrediit. Komisjon on pööranud üha enam tähelepanu mikroettevõtete olulisele rollile ning nende vajadustele kohandatud rahastamisvormidele⁵. 10. septembril 2008 käivitasid komisjon ja Euroopa Investeerimispank Grupp ühisalgatuse JASMINE Euroopa väikerahastamisasutuste toetamiseks, et suunata mitmesugust tehnilist ja finantsabi peamiselt muudele pangandusvälistele mikrokrediiti pakkuvatele asutustele, et nad saaksid parandada oma tegevuse kvaliteeti, laieneda ning saavutada jätkusuutlikkus. Projekt

⁴ KOM(2008) 868, 16.12.2008.

⁵ KOM(2007) 708, 13.11.2007, „Euroopa algatus mikrokrediidi arendamiseks, et toetada majanduskasvu ja tööhõivet”.

hõlmab kolmeaastast ettevalmistusetappi (aastad 2009–2011) ja selle hinnanguline kogueelarve moodustab ligikaudu 50 miljonit eurot.

- Ettevõtete toetamise meetmed. Aastateks 2007–2013 on ühtekuuluvuspoliitika raames eraldatud ettevõtete toetuseks ligikaudu 55 miljardit eurot, millest suur osa on suunatud otse VKEde innovatsiooni, sealhulgas klastrite toetamisele. Mitu kavandatud tegevust on kooskõlas vahetumate meetmetega, mis on vajalikud praegusele majandusolukorrale reageerimiseks, ja nendes pööratakse tähelepanu eeskätt ettevõtete peamistele pikaajalistele probleemidele reaalmajanduses. Esmatähtsad valdkonnad on info- ja sidetehnoloogia rakenduste potentsiaali kasutamine, vähem süsihappegaasiheiteid tekitavad tehnoloogiad ning keskkonnasõbralikud tooted ja tootmistehnoloogiad ning energiatõhusad protsessid.
- Suutlikkuse arendamine. Tulemuslik avalik poliitika nõuab erapooletut ja kliendikeskset pädevat ja tõhusat juhtimist. Stabiilse ettevõtluskeskkonna loomisele suunatud institutsionaalse ja haldussuutlikkuse tugevdamine toetab eriti majanduslanguse ajal struktuurilist kohanemist ning soodustab majanduskasvu ja tööhõivet. Ettevõtete regulatiivse ja halduskoormuse vähendamine aitab tõsta tootlikkust ja tugevdada konkurentsivõimet. Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest toetatakse institutsionaalse suutlikkuse arendamist ja haldusreformi 2 miljardi euroga. Selles valdkonnas võetavad meetmed võivad märkimisväärselt vähendada ettevõtete halduskoormust ning aidata suuremal arvul inimestel hakata tegelema ettevõtlusega. See hõlmab ka võimalust tagada ettevõtte loomine terve ELi piires kolme päeva jooksul ilma mingite kuludeta, kasutades ühte kontaktpunkti.

Seepärast julgustatakse liikmesriike:

- püüdma tagada ettevõtete, eriti VKEde pikaajalisse konkurentsivõimesse tehtavaid investeeringuid ning võimaluse korral selliseid investeeringuid kiirendada;
- tugevdama toetust praeguse kriisi ajal töö kaotanud inimestele, sealhulgas oma ettevõtte alustamiseks ettenähtud väiketoetuste või -krediidi kujul ning ettevõtlus- ja peamiste juhtimisoskuste õpetamise teel;
- kiiresti suurendama algatuse JEREMIE vahendite kasutamist ja kiirendama selle rakendamist, sõlmides Euroopa Investeeringufondi ja/või muude finantsasutustega haldusfondilepinguid;
- tõhusalt rakendama sünergiat, mis tekib väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete toetamisel konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogrammi ning ühtekuuluvuspoliitika rahastamisvahendite koostoimel.
- parandama riigisisest keskkonda, et teha võimalikuks mikrokrediidialgatuste arendamine ja kasutada algatuse JASMINE raames mikrokrediidialgatuste toetuseks pakutavat tehnilist abi;
- täitma oma kohustusi institutsionaalse suutlikkuse arendamisel, kuna see avaldab soodsat mõju ettevõttesõbraliku keskkonna loomisele ning kiirendab riiklike haldusasutuste moderniseerimist.

Komisjon:

- suurendab koos Euroopa Investeerimisfondiga märkimisväärselt finants- ja tehnilise abi kättesaadavust, et aidata luua juurdepääs rahastamisvahenditele;
- on teinud reguleerivate sätete muudatusettepanekuid, et parandada keskkonda algatusel JEREMIE põhinevate ja samalaadsete instrumentide loomiseks.

2.3. Infrastruktuur ja energeetika

Euroopa energeetikasse, transporti ning info- ja sidetehnoloogia infrastruktuuri ja -võrkudesse investeerimise jätkamine omandab majanduslanguse võimalusega silmitsi seistes veelgi suurema tähtsuse. Selles valdkonnas kavandatud investeeringutega viivitamine avaldab kahjulikku lühiajalist majandusmõju ning ohustab pikaajalisi väljavaateid tulevase majanduskasvu osas. Näiteks võib majanduslangus veelgi halvendada vähemarenenud energiainfrastruktuuriga piirkondade ebasoodsat olukorda ja suurendada tarnekindlusega seotud riske piirkondades, kus see on juba praegu ebakindel. Hea infrastruktuur ning energiatõhususele, taastuvenergia tootmisele ja säästvatele transpordile keskendumine aitab Euroopal praegustest majandusraskustest üle saada. Samuti aitab see lahendada muid probleeme: vähendada kasvuhoonegaaside heitkoguseid, kaitsta tööstust ja tarbijaid kütusehindade muutlikkuse eest ning säästa keskkonda. Selline toetus pakub ka võimalusi tööhõive tagamiseks, kaitstes töökohti ja ettevõtteid.

- Transport. Ajavahemikus 2007–2013 eraldatakse ühtekuuluvuspoliitika raames säästva transpordiinfrastruktuuri arendamise toetamiseks üleeuroopaliste transpordivõrkude (TEN-T) projektidele ligikaudu 38 miljardit eurot ning rahastatakse lisäühendusi, et parandada juurdepääsu TEN-T võrgustikele. Ühtekuuluvuspoliitika programmide alusel kavandatakse investeerida ka keskkonda säästvatesse transpordisüsteemidesse, sealhulgas keskkonnasäästlikku linnatransporti.
- Energia. Nagu Euroopa majanduse taastamise kavas rõhutatakse, suurendab praegune finantskriis vajadust Euroopa energeetikasektori moderniseerimise ning tarneallikate mitmekesistamise järele, et tagada muutliku maailmaturu tingimustes küllaldane ja taskukohane energia. Laienenud EL sai päranduseks ebapiisavad ida-lääne ja põhja-lõuna suunalised energiaühendused, mis õhnestavad terve energia siseturu tarnekindlust ja solidaarsust. Et aidata kaasa selle probleemi lahendamisele, toetatakse ajavahemikus 2007–2013 ühtekuuluvuspoliitika raames esmatähtsaid üleeuroopaliste energiavõrkude (TEN-E) projekte 675 miljoni euroga ning suunatakse 4,8 miljardit eurot taastuvate energiaallikate arendamisele, sealhulgas deentraliseeritud energiatootmise ja kaugküttesüsteemide toetamisele. Sellele lisandub täiendavalt 4 miljardit eurot energiavõrkude sidumise investeeringuteks, nagu on nimetatud Euroopa majanduse taastamise kavas.
- Energiatõhususe parandamine. See Euroopa konkurentsivõime jaoks otsustava tähtsusega valik aitab samal ajal võidelda kliimamuutuste vastu. Energiatõhususe meetmetesse investeerimine annab kohe kasu, vähendades majapidamiste ja ettevõtete kulusid, edendades majanduskasvu ja tööhõivet ning soodustades üleminekut vähem süsihappegaasiheiteid tekitavale majandusele. Ajavahemikuks 2007–2013 on ühtekuuluvuspoliitika alusel mitmesuguste energiatõhusust parandavate meetmete toetamiseks juba eraldatud ligikaudu 4,2 miljardit eurot.

- Interneti kiirühendus kõikidele ELi kodanikele. Ajavahemikuks 2007–2013 on asjakohaste ühtekuuluvuspoliitika programmide käigus eraldatud info- ja sidetehnoloogia infrastruktuuridele juba 2,2 miljardit eurot. Nendele eraldistele lisandub taastamiskavas viidatud 1 miljard eurot interneti kiirühenduseks.
- Vähem süsihappegaasiheiteid tekitava majandusega seotud oskused. Vähem süsihappegaasiheiteid tekitava ühiskonna poole liikumisega peab kaasnema uuteks töökohtadeks, sh „rohelisteks” töökohtadeks vajalike uute oskuste kindlaksmääramine ja õpetamine. Liikmesriikide jõupingutuste toetamiseks selles valdkonnas tuleks kasutada ühtekuuluvuspoliitika programmide inimkapitali komponente.

Nende ja muude esmatähtsate valdkondadega seotud suurte ühtekuuluvuspoliitika projektide ettevalmistamise parandamiseks ning kiirendamiseks töötasid komisjon ja Euroopa Investeerimispank välja algatuse JASPERS – Ühine abi projektide toetuseks Euroopa piirkondades⁶. Selle alusel antakse EL 12 korraldusasutustele abi, et valmistada ette ELi esmatähtsate infrastruktuuriinvesteeringutega seotud suuri projekte.

Komisjoni, Euroopa Investeerimispanka ja Euroopa Nõukogu Arengupanga (CEB) eraldi algatuse JESSICA (Euroopa ühine toetus linnapiirkondade jätkusuutlikele investeeringutele) eesmärk on kiirendada ja tõhustada jätkusuutlikke investeeringuid energiatõhususse, linnatransporti, info- ja sidetehnoloogia infrastruktuuridesse, taastamisse ja muudesse linnapiirkondadega seotud küsimustesse.

Seoses infrastruktuuri ja energeetikaga julgustatakse liikmesriike seepärast:

- kasutama maksimaalselt riiklikke ja piirkondlikke programme, et tagada taastuvate energiaallikate kasutamise suurenemine;
- kasutama maksimaalselt riiklikke ja piirkondlikke programme, et tagada energiatõhususe oluline arvessevõtmine uute hoonete projekteerimisel ning selle rakendamine olemasoleva elamufondi puhul (moderniseerimine), sealhulgas väikese sissetulekuga majapidamiste puhul;
- kasutama vahendeid, et töötajaid ümber koolitada ja parandada nende oskusi vähem süsihappegaasiheiteid tekitava majanduse tingimustes loodavate uute töökohtade jaoks;
- kasutama täielikult ära algatuses JASPERS pakutavaid vahendeid, et valmistada ette strateegilisi infrastruktuure ning kasutada parimal võimalikul viisil ühtekuuluvuspoliitika alusel suurtele projektidele antavat toetust;
- kasutama täielikult ära algatuses JESSICA pakutavaid võimalusi integreeritud linnaarenduse rahastamiseks;
- kasutama eri infrastruktuuride arendamisel tekkivat ja ühenduse mitmesuguste rahastamisallikate (ühtekuuluvuspoliitika, TEN-T, TEN-E, teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja tutvustamistegevuse seitsmes raamprogramm, konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogramm ja Euroopa Investeerimispank) ning Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga vahelist sünergiat.

⁶ JASPERS on komisjoni, EIPI, Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga ja rahandusametuse KfW tehnilise abi rahastu, mille käigus pakutakse abi kõikides projekti ettevalmistamise etappides.

Komisjon teeb järgmised ettepanekud:

- suurendada algatuse JASPERS alusel antava tehnilise abi mahtu alates 2009. aastast 25 % võrra. See aitaks märkimisväärselt kiirendada suurte projektide ettevalmistamist. Kõnealuse suurenemise hõlbustamiseks teeb komisjon tihedat koostööd algatuses JASPERS osalevate partneritega;
- muuta Euroopa Regionaalarengu Fondi, et võimaldada toetuse andmist energiatõhususe parandamiseks ning taastuvate energiaallikate kasutamiseks elamumajanduses, toetamaks väikese sissetulekuga majapidamisi kõikides liikmesriikides;
- muuta reguleerivaid sätteid, et parandada algatuse JESSICA vahendite riikliku mitterahalist toetamist soodustavat keskkonda.

2.4. Teadustegevus ja innovatsioon

Ühtekuuluvuspoliitika raames kavandatud investeeringud teadmispõhisesse majandusse, mis moodustavad hinnanguliselt 86 miljardit eurot ehk 25 % kõikidest vahenditest,⁷ peaksid jääma prioriteetseks olenemata praegusest majanduslangusest. Kuna erakapitali investeerimine teadus- ja arendustegevusse on tihedalt seotud üldiste majandustulemustega, on avaliku sektori kulutuste tasakaalu säilitamine ning tugeva Euroopa teadusruumi loomine eriti olulised, et tagada majanduselus piisav tähelepanu teadustegevusele ja innovatsioonile, mis on pikaajalise kasvu aluseks. Eriti praegusel ajal ei või Euroopa karta riske uute teadmiste loomise ja innovatsiooni valdkonnas.

Selleks et saavutada Lissaboni majanduskasvu ja tööhõive eesmärgid ning lahendada jätkusuutlikult sellised pakilised keskkonnaküsimused nagu kliimamuutused ja energiaprobleemid, on tugev Euroopa teadus- ja arendustegevus ning innovatsioon kõigis sektorites äärmiselt tähtsad. Ühtekuuluvuspoliitikaga on kehtestatud püsivad tingimused teadus- ja arendustegevuse ning innovatsioonistrateegiate jätkuvaks rahastamiseks. Tunnistades teadus- ja arendustegevuse investeeringute suurendamise kesket rolli ning ühtekuuluvuspoliitika strateegiliste suuniste rõhuasetust, kavandatakse ühtekuuluvuspoliitika raames kõikides liikmesriikides nendesse valdkondadesse tehtavaid investeeringuid ajavahemikul 2007–2013 oluliselt suurendada.

Kogemuste põhjal on selge, et edu saavutamiseks peavad teadus- ja innovatsioonipoliitika meetmed olema suunatud kindlale prioriteetsele tegevusele ning neid tuleb järjekindlalt ellu viia. Kui Euroopa soovib oma üldist innovatsioonisutlikkust edukalt tõsta, sealhulgas tuua turule uusi tooteid ja teenuseid, on jõupingutused kavandatud investeerimistaseme säilitamiseks määrava tähtsusega. Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooniga seotud riiklikest kohustustest kinnipidamine võib olla praeguse krediidi- ja riigi rahanduse kriisi tingimustes probleemne, kuid avalik sektor peab võtma endale juhtrolli, et tagada teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni vallas stabiilne investeerimiskliima ning olla järgnevaiks majanduskasvuks võimalikult hästi ette valmistatud.

Seepärast kutsutakse liikmesriike üles:

⁷ SEK(2007) 1547, 14.11.2007 (Regions delivering innovation through Cohesion Policy).

- jätkama oma ühtekuuluvuspoliitika programmide kaudu investeerimist teadus- ja arendustegevuse suutlikkust arendavasse teadusuuringute infrastruktuuri, väikesemastaabilistesse tööstuse juhitud teadus- ja arendustegevuse infrastruktuuridesse teadmismahukates klastrites ning samuti inimkapitali (sellistes olulise kasvupotentsiaaliga valdkondades nagu info- ja sidetehnoloogia, energiatõhusus ja vähese süsinikdioksiidiheitega energiatehnoloogiad);
- kasutama täiel määral mitmesuguste teadustegevuse ja innovatsiooni era- ja avaliku rahastamise allikate vahelist sünergiat, et tagada nende valdkondade prioriteetide jätkuv rahastamine.

3. ETTEPANEKUD JA SOOVITUSED

Komisjoni väljapakutud laiahaardelises Euroopa majanduse taastamise kavas toetatakse fiskaalpoliitika olulist stimuleerimist, mis ühendab endas riigisisese ja ühenduse tegevuse. Tunnistades, et praeguses majandusolukorras satuvad tõenäoliselt surve alla nii erarahastamine kui ka riigieelarved, esitatakse selles meetmete pakett ühtekuuluvuspoliitika raames tehtavate investeeringute kiirendamiseks, et tugineda selle poliitika keskpunktidele ja stabiilsusele. Kõnealused meetmed hõlmavad mitmesuguseid ettepanekuid õigusnormide kohta, mis komisjon on soovitanud asjaomastel institutsioonidel kiirelt vastu võtta, ning algatusi olemasolevate vahendite täieulatuslikuks kasutamiseks.

Sihipäraste õiguslike muudatuste ettepanekuid⁸ võib iseloomustada järgmiselt:

- riiklike ja piirkondlike programmide rakendamise eest vastutavate ametiasutuste rahavoogude parandamise meetmed. Kõnealused sätted hõlmavad täiendavaid eelrahastamise osamakseid aastal 2009 ja meetmeid, mis võivad kiirendada suurte projektide ja riigiabi kavade käigus kantud kulude hüvitamist;
- finantskorraldusvahendite kasutuselevõttu hõlbustavate sätete selgitamine, et kiirendada finantsmeetmete kasutamist;
- kindlasummaliste ja ühekordsete kulude laialdasem kasutamine, mis teeb ametiasutustel projektide ja meetmete kiirema ettevalmistamise lihtsamaks.
- investeerimistoetuse saamise võimaluste laiendamine energiatõhususele ja taastuvate energiaallikate kasutamisele EL 27 madala sissetulekuga majapidamistes.

Kavandatud õiguslike muudatuste täiendusena pakub komisjon välja järgmised põhimõtted ja meetmed, mis võimaldavad liikmesriikidel olemasolevaid võimalusi täiel määral kasutada ning valmistuda kavandatud õiguslike muudatuste kasutamiseks.

- **Tegevuse suunamine arukale investeerimisele.** Praegustes erakorralistes oludes saavad liikmesriigid ja komisjon kaaluda rakenduskavade eesmärkide ja prioriteetide võimalikke muudatusi, et pöörata veelgi enam tähelepanu kohese kasvupotentsiaaliga ja/või pakilisi

⁸ KOM/2008/803, ettepanek muuta määrust (EÜ) nr 1083/2006 Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi ja Ühtekuuluvusfondi kohta.
KOM/2008/838, ettepanek muuta määrust (EÜ) nr 1080/2006 Euroopa Regionaalarengu Fondi kohta.
KOM/2008/813, ettepanek muuta määrust (EÜ) nr 1081/2006 Euroopa Sotsiaalfondi kohta.

meetmeid vajavatesse valdkondadesse investeerimisele. Näiteks võib tuua investeeringud energiatõhususse, keskkonnasäästlikesse tehnoloogiatesse, keskkonnateenustesse, infrastruktuuri ja võrkude sidususesse, lairibavõrkudesse või tööturu tulevikuvajadustele vastavate oskuste prognoosimisse ja ettevalmistamisse või VKEdele, sealhulgas kõrgema riskiprofiiliga teadusmahukatele ja innovaatilistele VKEdele uute rahastamisallikate loomisesse. Liikmesriike kutsutakse üles tegema tihedat koostööd komisjoniga, et selliseid tootlikkust edendavaid investeeringuid olemasolevate kavade käigus otsekohe eelistada.

- **VKEde uuenduslike rahastamisvõimaluste kasutamine.** JEREMIE-laadsete, VKEdele rahastamise kättesaadavust võimaldavate vahendite potentsiaali tuleks täiel määral kasutada. Liikmesriike kutsutakse üles aktiivselt osalema võrguplatvormis, mille komisjon 2009. aastal koos Euroopa Investeerimisfondiga käivitab.
- **Olemasolevate võimaluste kasutamine.** Olemasolevate kavade strateegiline lähenemisviis ja lai rakendusala pakuvad juba praegu suurt paindlikkust. Põhimõtteliselt võivad kavade juhid kohandada eri prioriteetide ja abisaajate kategooriate raames kulutuste tegemise ja rakendamise suhtelist kiirust või asendada sekkumise lisameetmetega. Komisjon teeb kõik endast oleneva liikmesriikide abistamiseks ning julgustab neid paindlikkust õigusraamistiku piires täiel määral kasutama.
- **Kavade rakendamise kiirendamine.** Kavade rakendamise kiirendamiseks julgustab komisjon liikmesriike viima kooskõlas asjakohaste reguleerivate sätete ja põhimõtetega lõpule oma riiklike juhtimis- ja kontrollisüsteemide määratlemine. See võimaldab vahepealseid finantstehinguid üldiselt kiirendada, järgides samas usaldusväärse finantsjuhtimise põhimõtet.
- **Avaliku sektori investeeringute säilitamine.** Piisava kaasrahastamise tagamisel esinevaid probleeme silmas pidades võivad liikmesriigid programmi üksikute projektide puhul ühenduse ja riigi osamakseid muuta: näiteks võib 2009. aastal rahastada mõne toiminguga sajaprotsendiliselt ühtekuuluvusfondi vahenditest. Selline ühenduse vahendite kiirem kasutuselevõtt tuleb programmitöö perioodi lõpuks tasakaalustada üksnes riigi vahenditest rahastatavate toimingutega või riiklike vahendite suuremate määradega.

Liikmesriike julgustatakse:

- kasutama kõiki võimalusi kavade kokkulepitud eesmärkides sisalduvate vajalike investeeringute kiirendamiseks;
- võtma kasutusele olemasolevaid ja 2009. aastaks kavandatud lisaettemakseid, et eelrahastada esmatähtsaid sekkumisi ning käivitada ajavahemiku 2007–2013 kavad;
- uurima, kas lisaks olemasolevatele paindlikele võimalustele on kavasid vaja kiiresti muuta, et nende täitmist kiirendada;
- kasutama oma riiklike strateegilisi aruandeid⁹, mis tuleb esitada 2009. aasta lõpuks, võimalusena teavitada uue vooru kavade täitmise esimestest tulemustest. Muutunud majandustingimustes omandavad kõnealused aruanded veelgi suurema tähtsuse. Kui

⁹ Määruse (EÜ) nr 1083/2006 artikli 29 alusel tuleb nendes aruannetes käsitleda selliseid küsimusi nagu kavade toetus ühtekuuluvuspoliitika eesmärkide saavutamisele ning konkurentsivõime ja töökohtade loomise edendamisele, samuti sotsiaal-majanduslikku olukorda.

praeguse majanduslanguse mõju selgemaks saab, võiks aruannetes vajaduse korral esitada kaalutletumaid ja põhjalikumaid ettepanekuid kavade ja nende eesmärkide strateegiliseks läbivaatamiseks.

Komisjon teeb liikmesriikidega koostööd, et:

- kaaluda rakenduskavade võimalikku aegsat muutmist, et käsitleda uusi vajadusi, lihtsustada nende täitmist ja kiirendada kehtestatud prioriteetide rakendamist;
- kaaluda rakenduskavade võimalikku aegsat muutmist, et kehtestada elamute energiatõhususse ja taastuvatesse energiaallikatesse investeerimise rahastamine EL 15 kavades ning toetada selliseid investeeringuid EL 12-s;
- lõpuks kiirelt läbi vaadata ajavahemiku 2000–2006 kavade lõpetamistähtaegade lühiajalise pikendamise taotlused, et võimaldada juba võetud kohustusi maksimaalselt täita ning leevendada raskusi, mis on seotud kapitali hankimisega 2008. aasta lõpul.

4. KOKKUVÕTE

Ühtekuuluvuspoliitika annab reaalmajandusse olulise panuse ELi majanduskasvu ja tööhõive ning säästva arengu tegevuskavade elluviimise kaudu. Märkimisväärsete finantsinvesteeringute ja detsentraliseeritud juhtimisega, mis on suunatud avaliku sektori poliitika kujundamise ning vastutuse ja kontrolli parandamisele, toetab ühtekuuluvuspoliitika oluliselt majanduskasvu ja tööhõivet kohalikul ning piirkondlikul tasandil, kus finants- ja majanduskriis end Euroopa kodanikele tunda annab. Ühtekuuluvuspoliitika on juba praegu suunatud suuremat abi vajavate liikmesriikide ja piirkondade toetamisele, et vähendada erinevusi, stimuleerida majanduskasvu ja tugevdada ELi majanduslikku ja sotsiaalset ühtekuuluvust.

Majanduslanguse kontekstis on käesolevas teatises kirjeldatud õigusnormide ja muude meetmete kehtestamine oluliseks panuseks Euroopa majanduse taastamise kava rakendamisse. Ühtekuuluvuspoliitika raames tehtavate investeeringute kiirendamine ja rahaliste vahendite varasem eraldamine võib positiivselt mõjutada nõudlust peamistes majandussektorites, anda lühemas perspektiivis olulise rahalise stiimuli, aidates seeläbi neid, keda majanduslangus otseselt mõjutab. Äärmiselt oluline on hoida pideva tähelepanu keskmes Lissaboni strateegia neid investeerimisprioriteete, mis on esile tõstetud kui kiiremale taastumisele ja selliste pikaajaliste probleemide lahendamisele kaasa aitavad prioriteedid nagu konkurentsivõime parandamine ja üleminek vähem süsihappegaasiheiteid tekitavale majandusele.

Kõnealuste meetmete kiireks rakendamiseks on vaja tihedat koostööd Euroopa institutsioonide, liikmesriikide, programmides osalevate huvigruppide ja komisjoni vahel.